

וקראת לשבת עיונג

אלון מרין הפלסר באקדפן ובסולת פלאו

גליון מס' 856
פרשת דברים
ד' אב התשפ"ז
שבת חזון

לתגובות, הערות והארות ולקבלת העלון בדוא"ל: alon102010@gmail.com

לע"נ שאול בן סלביה ע"ה | לע"נ אסתר מיישה בת זחור ע"ה | לע"נ יצחק בן מיישה אסתר ע"ה | לע"נ שמעון בן חביבה ע"ה | לע"נ מל בת אסתר ע"ה | לע"נ רחל שנהז בת מנורה ע"ה

לרפואת כל חולי עמו ישראל ובכללם אביגיל בת אורה תחי', ולהצלחת כל התומכים והמסייעים בהפצת העלון ברוחניות ובגשמיות

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן
מלכא, רבנו עובדיה יוסף צוק"ל

בפתח הגליון

פרה"ק אלק מאיר ואלק צ"ס

מה בין ידיעה להתבוננות

השבת מפטירין ב"חזון ישעיהו". ידוע שעמדו להם לישראל מליון ומאתיים אלף נביאים, אך לא נכתבו אלא נבואות שנערכו לדורות. אף נבואה זו עבדינו נכתבה, ועלינו למצוא בה את עצמינו. ולדאבונו, לא קשה הדבר.

שמעו שמים והאזינו ארץ כי ה' דיבר. בני גידלתי ורוממתי, והם פשעו בי". מה אמר להם הנביא, בשעתו? יש לכם מדינה, עצמאות, מלוכה. צבא, כלכלה, גדולה ורוממות - ואתם מפנים עורף למי שנתן לכם כל אלו!

והלאה: "ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו. ישראל לא ידע, עמי לא התבונן". פירוש נפלא מצאנו בספר "ראשי בשמים" לגאון רבי חגיגה זוהר צ"ל ממרוקו: במדרש אמרו רבותינו: מעשה ביהודי שהיה לו פרה חורשת. כיון שהעני, מכרה לגוי אחד. לקחה הגוי וחרש עימה ששה ימים של חול. בשבת הוציאה שתחרוש עימו, ורבעה תחת העול. היה הולך ומכה אותה, והיא אינה זזה ממקומה.

הבין היהודי שרגילה היא לנוח בשבת, ואמר לו: "בוא, ואני מעמידה". בא ואמר לה באוזנה: "פרה פרה! את יודעת, כשהיית ברשותי היית חורשת בימי החול ובשבת היית נינוחה. עכשיו שגרמו עוונותי ואת ברשות גוי, בבקשה ממך, עימדי וחירשי". מיד עמדה וחרשה. אמר לו אותו הגוי: "אני מבקשך, טול פרתך, שכישפת אותה! איני מניחך עד שתאמר לי מה לחשת לה באוזנה! שאני נתייגעת בה והכיתי אותה, ולא עמדה!" התחיל היהודי מפיססו ואומר לו: "לא כשפים עשיתי, אלא כך וכך סחתי באוזנה ועמדה וחרשה!"

מיד נתיירא הגוי. אמר: "ומה אם פרה, שאין לה לא דיבור ולא דעת, הכירה את בוראה - אני, שיצרני יוצרי בדמותו ונתן בי דעת, איני הולך ומכיר את בוראי?" מיד בא ונתגיייר ולמד תורה, והיו קוראים שמו יונתן בן תורתא (בן הפרה), ועד היום רבותינו אומרים הלכה משמו! ועוד שנינו שרבי פינחס בן יאיר (חותנו של רבי שמעון בר יוחאי) הלך בשליחות מצוה. בערב הגיע לפונדק דרכים, והניח חמורו באורווה. הניחו לפניו שעורים, ולא אכל. העבירות בנפה לנקותם מפסולת, ולא אכל. אמר רבי פינחס בן יאיר: "שמא אינם מעושרים?" עישרום, ואכל. אמר להם: "בהמה עניה זו הולכת לעשות רצון קונה, ואתם מאכילים אותה טבלים?" ועל כך רומז הנביא: "ידע שור קונהו", כאותה פרה שידעה שאין לה לעשות מלאכה בשבת. "וחמור אבוס בעליו", כאותו חמור שידע שאין לאכול מאכל שלא הופרשו ממנו תרומות ומעשרות כדת - "ישראל לא ידע, עמי לא התבונן!" גרועים היינו מבעלי חיים, איבדנו את הרתיעה הטבעית מן החטא!

וממשיך הנביא: "עזבו את ה', ניאצו את קדוש ישראל, נזורו אחר. על מה תוכו, עוד תוסיפו סרה. כל ראש לחולי, וכל לבב דווי". וקשורים הדברים לנאמר לעיל: אבוי למי שמאבד את החוש הטבעי לעשיית הטוב ולהנזרות מרע, גרוע הוא משור וחמור היודעים קונם ואבוס בעליהם. "ישראל, לא ידע". מילא. אבל מדוע: "עמי לא התבונן"? הלא התבוננות במה שקורה, התבוננות במתרחש, תפקח את העיניים! הרי בסוף התוכחה הנוראה נאמר: "וחרה אפי בו ביום ההוא, ועזבתם, והסתרת פני מהם והיה לאכול, ומצאוהו רעות רבות וצרות - ואמר ביום ההוא: הלא על כי אין אלוך בקרבי מצאוני הרעות האלה!"

וכאן, הרי רואים עין בעין כי כאשר עוזבים את ה' ומנאצים את קדוש ישראל, נלחמים בכל קודש ומכפשים בלא מעצורים, אזי: "נזורו אחר", נסוגים בכל השטחים, הביטחוני והמדיני והכלכלי. אזי השמים נעצרים והכינרת מצטמקת והמוביל הארצי מוכפש והחקלאות קורסת ודבר אינו מתנהל כשורה. "על מה תוכו, עוד תוסיפו סרה? כל ראש לחלי וכל לבב דווי!" למה לכם לסבול, קחו את גורלכם בידכם והטיבו את מצבכם! "רחצו, הזכו, הסירו רוע מעלליכם מנגד עיני, חידלו הרע - אם תאבו ושמעתם, טוב הארץ תאכלו. ואם תמאנו ומריתם, חרב תאכלו", רחמנא ליצלן. הפטרה אקטואלית כל כך, עם אפשרות תיקון וגאולה: "ציון במשפט תפדה, ושיביה בצדקה!"

אולי נלך אנחנו ללמוד במקום אחר?...

סיפר רבי בועז עובדיה ע"ה: זכיתי במשך כמה שנים לעבוד בביתו של מרן צ"ל - עבודות חשמל, אינסטלציה וכו'. באחד הימים כשבאתי להרכיב למרן את הכיור במטבח הבית, הוצרכתי לקדוח במקדחה בקירות המטבח ע"מ להתקין את הכיור, וכמובן שנעשה רעש למספר דקות, ושמעתי שהרב שטרית (שלמד חברותא עם מרן) לוחש למרן שהרעש מפריע להתרכז, ועל כן אולי מרן יאמר לי להפסיק ולבוא ביום אחר. אך מרן לא הגיב והמשיך בלימודו.

לאחר מספר דקות שוב פנה הרב שטרית למרן ואמר: "כבוד מרן, אולי נאמר לבועז שלא ירעיש ויבוא ביום אחר". לרב שטרית: "למה נפריע לו להתפרנס? אולי נלך אנחנו ללמוד במקום אחר?..."

ואני כשומעי זאת, צמרמורת עברה בליבי לשמוע את מרן ולהבין את זהירותו במצוות של בין אדם לחבירו. ומאז נקשרה נפשי בנפשו.

כבוד הדדי

מי שראה את הגאון רבי בן ציון בפעמים שהזדמן לו לדבר על מרן צ"ל בתוך מהלכו בשיעור בישיבה, פעמים בדרכים ובהזדמנויות שונות יכל לחוש על פניו את גודל התפעלותו והערכתו לרבינו.

דוגמא אחת מיני רבות היה זה בראש חודש ניסן (תשמ"ו לערך), בו כובד מרן צ"ל להשמיע שיעור הלכתי בפני אברכי ובחורי ישיבת "פורת יוסף" בנוכחות ראש הישיבה הגאון רבי יהודה צדקה צ"ל, והגאון רבי בן ציון אבא שאול צ"ל ושאר חכמי ורבני הישיבה.

רבינו נשא ונתן בפלפול בהלכה מעניינת דיומא בהלכות הפסח, סתירה בדברי מרן השו"ע וישבו הדברים כדרכו בקודש.

בתוך הדברים, בעצם הסתירה בדברי השו"ע, אמר רבי בן ציון ליישב איזה ישוב סברתי. שמע אותו מרן והמשיך ליישב ישוב אחר המיוסד יותר ע"פ הפוסקים כדרכו. משסיים רבינו את תירוצו ראה רבי בן ציון לומר בפני כולם, התירוץ של כבודו נראה יותר אמיתי."

לאחר השיעור ראה ידידו רבי בן ציון צורך ללות את מרן צ"ל. היה זה לאחר שרבי בן ציון עבר אירוע מוחי ה"י, כך שההליכה היתה קשה עליו ביותר.

לאחר שליווהו מעט, פנה רבינו לרבי בן ציון ואמר לו אין צורך יותר כבודו לא יטרח, אך אעפ"כ רבי בן ציון לא הסתפק בזה והמשיך ללוותו בהתאמות יתר וכתלמיד לרבו. אשרי עין ראתה כל אלה.

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

"הבו לכם אנשים חכמים ונבונים"

לאשת-ת"ח יש, כידוע, חלק גדול מאוד בתורתו של בעלה. ההתמסרות שלה אליו, והמאמצים שהיא עושה על-מנת להסיר ממנו את כל הטרדות היומיומיות וענייני העולם, ונוטלת את עול הקמח על צווארה – יפתחו בפניה את שערי גן עדן, וגם היא תזכה להתענג שם מתורתו של בעלה. הגאון רבי יעקב גלינסקי סיפר מעשה שהיה לו באמריקה, כאשר התדפק על דלתו של אחד הגבירים הנודעים, וביקש להתרימו עבור כמה ישיבות ומוסדות תורה. הגביר, שהיה אחד התורמים הקבועים של הגר"י גלינסקי, קפץ הפעם את ידו, וסירב לתרום, ואמר בנחרצות: 'לא אתרום ולו אגורה אחת'. הרב גלינסקי היה מופתע, ולא ידע מה הסיבה שהביאה לסירובו החד משמעי של הגביר, אבל יותר מאשר עצם הסירוב, התפלא הגאון שליט"א מהמשפט הנוסף שהשמיע בפניו הגביר.

לאחר שהודיע, וחזר והודיע, שלא יתרום, אמר הגביר: מה אתה חושב לך, שלא שמעתי את 'כן יתן לידידו שנא'...?

הרב גלינסקי שומע, ואינו יודע על מה הגביר הזה מדבר... ומי יודע, אולי השתבשה עליו דעתו... עד שהואיל האיש וניאות להסביר במה מדובר. אתמול בלילה, הוא פונה ואומר להגר"י גלינסקי, נשאת, כבוד הרב, דרשה לפני אלפי נשים, באחד האולמות הגדולים ביותר בעירנו. פנית אל הנשים ועודדת אותן לסייע לבעליהן בלימוד התורה, וכה אמרת להן:

'היודעות אתן, נשים יקרות, מי הוא הזוכה להיקרא ידידו של הקב"ה? – אתן עצמכן, אם תסייעו לבעליכן ללמוד. וכך נאמר בגמרא (יומא, דף ע"ז עמוד א'): 'מאי 'כן יתן לידידו שנא' (תהילים, פרק קכ"ז פסוק ב'), אמר רבי יצחק, אלו נשותיהן של תלמידי חכמים שמנודות שינה בעולם הזה, וזוכות לעולם הבא'. אגלה לך, הרב גלינסקי, שבאולם ישיבה אישה אחת, בתו של אדם עשיר, שאביה סיכם עם בעלה שבמשך 5 שנים יהיה סמוך על שולחנו, ולאחר מכן יכנס אף הוא, החתן, לעסקים של השווער.

והנה, בדיוק בשעה שבה אמרת אתמול את הדרשה לפני הנשים, הסתיימו 5 השנים הללו, והחתן היה אמור להיכנס לעסקים, אבל אשתו ישיבה באולם הגדול, ושמעה את דברך, באה אל אביה ואמרה לו:

'אבא, האם אתה חושב שאהיה מוכנה למצב כזה שמעתה ואילך יפסיקו לקרוא לי בשם ידיד של הקב"ה? בשום אופן אינני רוצה שכן יהיה!'

הבת הודיעה לאביה נחרצות שבעלה ימשיך גם ימשיך ללמוד, אפילו שבני הזוג לא יקבלו מעתה כל תמיכה ממנו. הדבר הרגז מאוד את האבא, אבל כמובן שלא היתה לו שום ברירה אחרת... עכשיו פונה הגביר אל אורחו, הגר"י גלינסקי, ואומר לו: אתה יודע מי הוא האדם העשיר הזה, שבתו החליטה שבעלה ימשיך ללמוד? – אני הוא, ולא אחר!

ועד עכשיו אני מתרגז מהודעתה של בתי, אמש, לאחר ששמעה את השיחה שלך על הפסוק 'כן יתן לידידו שנא', ואתה רוצה שעוד אתרום לך כסף?

הגר"י גלינסקי שמע את הדברים, וכדרכו בקודש סלל מסילות לליבו של האיש, ושכנע אותו שגם לו יהיה כדאי שביתו תיקרא 'ידיד' של הקב"ה... בסופו של דבר הסכים בעל הבית להמשיך ולתמוך בחתנו, וגם הרים תרומה נכבדה למוסדות התורה.

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

"ה' אלקיכם הרבה... והנכם היום ככוכבי השמים" (א, י).

מבאר רבינו חיים בן עטר, ה"אור החיים" הקדוש, שמה שנאמר בפסוק: "ככוכבי השמים", הכוונה על פי דברי חז"ל שאמרו בגמרא (מסכת סנהדרין דף כ"ו עמוד א') 'אין מנין לרשעים!' דהיינו שהגם שיהיה מספרם של הרשעים רב, אין ריבויים ריבוי ואין להתחשב בדעתם כלל!

את דברי ה"אור החיים" הקדוש הטעים רבי יוסף חיים, בעל ה"בן איש חי", במשל נפלא: מלך אחד היה מכוער עד מאד וטיפש גדול. בקשו שרי המלך שהעם יעריץ את מלכם וידעו כי אם יראו בכיעורו ויבחינו בטפשותו יגרם בכך בזיון בית המלוכה, משום כך גזרו שאיש לא יראה את פני המלך ולא ישוחח אתו, רק שבעת השרים היושבים ראשונה במלכות הם יהיו רואי פני המלך והם יביאו לפניו את כל ענייני הממלכה. השרים עצמם החניפו למלך תמיד ואמרו לו כי הוא יפה תואר ויפה מראה...

יום אחד קבל המלך מתנה ממלך אחר – מראה גדולה בעלת מסגרת זהב. הביט המלך בדמות הנשקפת אליו מן המראה וגילה כי הוא מכוער מאד... מדוע שיקרתם לי? – כעס המלך על שבעת השרים – רימיתם אותי כאשר אמרתם שאני נאה!... אדוננו המלך – אמרו השרים – למי אתה מאמין יותר, לנו או למראה?... אנו שבעה ואילו היא אחת!...

אתם צודקים... – אמר המלך הטיפש – אכן דעתכם היא דעת הרוב! כאותו מלך טיפש – אמר ה"בן איש חי" – כך גם אותם אנשים המאמינים לדברי הרשעים בטענה ש"הם הרוב"... את האמת אין להכחיש!

"ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך

אתכם כאשר דבר לכם" (א, יא).

שואל רש"י: מהו שכתוב "ויברך אתכם כאשר דבר לכם"? אלא אמרו לו: משה, אתה נותן קצבה לברכתינו? כבר הבטיח הקדוש ברוך הוא את אברהם (בראשית יג, טז): "ושמתי את זרעך כעפר הארץ אשר אם יוכל איש למנות את עפר הארץ גם זרעך ימנה!"

אמר להם משה: זו משלי היא, אבל הוא יברך אתכם כאשר דבר לכם! הסבר בדברי רש"י הללו אמר הצדיק רבי ברוך ממז'בוז': בכל המצוות אנו מוצאים שיעור מדויק לקיום המצוה: אכילת מצה – בכזית. ציצית – שמונה חוטים. תפילין – ארבע פרשיות. וכך בכל המצוות. רק במצות אהבת ה' ויראתו אין אנו מוצאים שיעור או גבול לקיום המצוה. מה הטעם לכך?

אלא – אמר רבי ברוך – את כל המצוות שמעו בני ישראל מפי משה רבינו, ולכן כשם שילוד אשה יש לכוחו קצבה וגבול, כך גם למצוות שנשמעו מפיו יש קצבה וגבול. מה שאין כן 'אנכי ה' אלוהיך' ו'לא יהיה לך אלהים אחרים', מפי הגבורה שמענו, וכשם שאין גבול וקצבה לקדוש ברוך הוא, ומלא כל הארץ כבודו, כך אין גבול למצוה של אהבת ה'.

וזה ההסבר בדברי רש"י – סיים רבי ברוך – בני ישראל שאלו את משה רבינו: 'משה, אתה נותן קצבה לברכתינו', הרי כבר הבטיח הקדוש ברוך הוא שאין לכך קצבה? אמר להם משה: 'זו משלי היא'. מצוות אלה שמעתם מפי ולכן יש להם גבול ומידה, וכך גם לשכר המובטח עליהם, אבל המצוות ששמעתם מהקב"ה בכבודו ובעצמו, בהם תקבלו שכר ללא סוף או גבול!

ביני לבני

הרה"ג יחיאל פליסקין שליט"א מח"ס "שתולים בבית השם" ועוד

התדר היהודי (ט)

כעת לשאלה בה פתחנו: האם אכיפת כללים מקלקלת את

התדר היהודי? התשובה: אם המוסד משפיל תלמידים, או מעררב דת עם תקנון – אזי הוא אכן מקלקל את התדר היהודי.

משום שכל ההסברים/עיומות/השפלות הנלווים למשמעת, מעוררים ריאקציות ומקלקלים להם את התדר היהודי הטבעי, זה שאמור לנווט אותם בשאלה מה ללבוש, ובכלל באיזו תרבות לחיות, גם עכשיו וגם בהמשך עד סוף החיים.

אך אם יאכפו את הכללים בצורה נקייה ונכונה – בס"ד יוכלו לפתח אצל התלמידים בשאר הזמן תדר יהודי משובה.

בגישה הישנה נהגו שמוסד מפעיל אכיפת כללים תוך כדי הסברה נמרצת למה זה חשוב לפי היהדות. אך המציאות היא שזה לא עובד, בשני החלקים: (1) התדר היהודי לא נקלט – כי אין אפשרות להנחיל אותו במצב של יוכוח, לחץ וכעס. (2) והכללים לא מקוימים ע"י התלמידים – כי הם יצאו ל'מלחמת דת' ויתעקשו על הפרינציפ.

ולכן אנו ממליצים על גישה חדשנית, שב"ה עובדת נהדר. והיא: לאכוף את הכללים בצורה יבשה, טכנית ועניינית. והנימוק? 'כי אלו כללי המקום'. ובמקביל, יש אינספור הזדמנויות למוסד להנחיל בנחת את ההסברים, ואת רוח ונשמת הדברים, ולאט לאט זה יחלחל.

הבהרה – האם אני נגד הסברה של כללי התקנון? רבים שאלוני, האם אני סבור שאין להסביר לתלמידים/ות מה המקור או ההגיון שעומד מאחורי כללי המוסד.

התשובה היא: ממש לא! אני מאד בעד להסביר. כל השאלה היא – מתי? והתשובה: הזמן להסברה הוא בנפרד מזמן אכיפת הכללים.

לדוגמא: אפשר לקבוע שיעור מיוחד להסברת כללי המוסד, ולא להסביר בלחץ, אלא רק לנסות להסביר. מה ירגיע את המורה? התודעה הפנימית שלה, שהתלמידות חייבות לקיים את הכללים גם אם לא בינו אותם.

או לדוגמא: המשגיח אומר לבחור: 'אסור להשמיע בשיבה שירים של 'דתיים'. הבחור: 'אבל מה רע בזה?'. המשגיח: 'אם תרצה הסבר, בשמחה, בהפסקת צהרים אתה מוזמן לשוחח עמי על הנושא, על כוס קפה. אבל בכל מקרה – הכלל הוא כלל, והוא מחייב את כולם'.

המשך בגליון הבא א"ה